

Makale türü: Araştırma makalesi**Article type:** Research article

Geliş tarihi 22.11.2024

Submitted date

Kabul tarihi 25.06.2025

Accepted date

Elektronik yayın tarihi 29.09.2026

Online publishing date

Atıf Bilgisi / Reference Information

Bıçakçı, B. & Gezer, Ü. (2026). 2013–2019 Yılları Arasında Yayımlanan Seçili Türk Yapımı Çocuk Animasyon Film Afişlerinde Toplumsal Cinsiyet Temsilleri. *Journal of History School*, 83, 3689-3712.

2013–2019 YILLARI ARASINDA YAYIMLANAN SEÇİLİ TÜRK YAPIMI ÇOCUK ANİMASYON FİLM AFİŞLERİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET TEMSİLLERİ¹

Başak BIÇAKÇI² & Ülkü GEZER³

Öz

Bu araştırmanın amacı, seçilen Türk yapımı çocuk animasyon film afişlerinde toplumsal cinsiyete ilişkin görsel göstergelerin bulunup bulunmadığını ve bulunması durumunda bu göstergelerin hangi biçimlerde ortaya çıktığını göstergebilimsel yöntemle incelemektir. Nitel araştırma yaklaşımıyla yürütülen çalışmanın çalışma grubunu, ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenen ve 2013-2019 yılları arasında yayımlanan Türk yapımı çocuk animasyon filmlerine ait beş ana tanıtım afişi oluşturmaktadır. İncelenen afişler *Ayas* (2013), *Evliya Çelebi: Ölümsüzlük Suyu* (2013), *Fırıldak Ailesi* (2017), *Rafadan Tayfa: Dehliz Macerası* (2018) ve *Bulmaca Kulesi: Dev Kuşun Gizemi* (2019)'dir. Afişler; karakterlerin cinsiyet sunumu, görelî büyüklükleri, kompozisyon içerisindeki konumları, ön-arka plan ilişkileri, bakış yönleri, beden duruşları, hareket biçimleri, renk kullanımları ve anlatısal rolleri dikkate alınarak göstergebilimsel çözümleme yöntemiyle incelenmiştir. Bulgular, afişlerin genelinde erkek karakterlerin daha görünür, merkezi ve etkin konumlarda; kız ve kadın karakterlerin ise daha sınırlı görünürlükte ve çoğunlukla bakım verme, koruyuculuk ve destek olma gibi ilişkisel roller içerisinde temsil edildiğini göstermektedir. Erkek karakterlerin hareket, mücadele, güç ve yönlendirme; kız ve kadın karakterlerin ise tedirginlik, çekingenlik, yardım etme ve koruyuculukla ilişkilendirildiği belirlenmiştir. Renk kullanımının da bu temsillere eşlik ettiği, ancak renklerin tek başına değil karakterlerin beden dili, konumu, hareketi ve anlatısal rolüyle birlikte anlam kazandığı görülmüştür. Bununla birlikte bazı kız karakterlerin hareket halinde ve görünür konumlarda yer alması, bazı erkek karakterlerin ise korku, tedirginlik, mizah ve savunmasızlıkla temsil edilmesi, toplumsal cinsiyet kodlarının afişlerde bütünüyle tek biçimli olmadığını ortaya koymaktadır. Sonuç olarak araştırma, incelenen Türk yapımı çocuk

¹Makale yazımı yazar etki oranı: 1.yazar: %50, 2. yazar: %50. Birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsünde yürüttüğü sanatta yeterlilik tezinden üretilmiştir.

² İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Grafik Tasarım Bölümü, basakbicakci22@istanbularel.edu.tr, Orcid: 0009-0001-1678-4992.

³ Doç.Dr. İstanbul Arel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Tasarımı Bölümü, ulkugezer@arel.edu.tr, Orcid: 0000-0003-2796-3942.

animasyon film afişlerinde toplumsal cinsiyet temsillerinin yalnızca karakter sayısı ve renk tercihleriyle değil, kompozisyonel konum, görünürlük, beden dili, hareket ve anlatısal rollerin birlikte oluşturduğu görsel hiyerarşi aracılığıyla şekillendiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Afiş, Türk Çocuk Animasyon Filmleri, Toplumsal Cinsiyet Rolü, Görsel İletişim, Göstergebilim.

Gender Representations in Selected Turkish Children's Animated Film Posters Released Between 2013 and 2019

Abstract

The aim of this study is to examine, through a semiotic method, whether visual indicators related to gender are present in selected Turkish children's animated film posters and, where such indicators are identified, the ways in which they are manifested. Conducted within a qualitative research framework, the study focuses on five main promotional posters of Turkish children's animated films released between 2013 and 2019, selected through criterion sampling. The posters analyzed are *Ayas* (2013), *Evliya Çelebi: Ölümsüzlük Suyu* (2013), *Fırıldak Ailesi* (2017), *Rafadan Tayfa: Dehliz Macerası* (2018), and *Bulmaca Kulesi: Dev Kuşun Gizemi* (2019). The posters were examined using semiotic analysis, taking into account the characters' gender representation, relative size, positioning within the composition, foreground-background relationships, gaze direction, body posture, forms of movement, use of color, and narrative roles. The findings indicate that male characters are generally represented in more visible, central, and active positions, whereas girls and women have more limited visibility and are more frequently associated with relational roles such as caregiving, protection, and support. Male characters are primarily associated with action, struggle, power, and leadership, while girls and women are more often associated with anxiety, shyness, helping, and protectiveness. Color use was also found to contribute to these representations; however, colors acquired meaning not in isolation but in relation to the characters' body language, positioning, actions, and narrative roles. At the same time, the presence of some female characters in visible and active positions, as well as the representation of some male characters through fear, anxiety, humor, and vulnerability, demonstrates that gender codes are not entirely uniform across the posters. Overall, the study shows that gender representations in the Turkish children's animated film posters examined are shaped not only by the number of characters and color choices, but also through a visual hierarchy created by compositional positioning, visibility, body language, movement, and narrative roles.

Keywords: Poster, Turkish Children's Animated Films, Gender Role, Visual Communication, Semiotics.

GİRİŞ

Bireyin yaşam tarzı, içinde bulunduğu topluma bağlı olarak zaman içerisinde değişir ve dönüşür. Bu değişim ve dönüşümdeki payın bir kısmı toplumun bireye dayattığı kurallardan yani cinsiyetçi rollerden oluşmaktadır. Birey doğduğunda üreme ve hormonal farklılıklar gibi biyolojik özelliklerini yansıtan ve cinsiyet olarak adlandırılan demografik bir yapıya sahipken (Mitchell ve Oakley, 1992, s. 23) cinsiyetçi bir anlam taşıyan toplumsal cinsiyet ise kadın ya da erkek olmaya toplumun yüklediği anlamları ve kadın ya da erkek

olarak yapılması istenilen görevleri ifade eder (Dökmen, 2010, s. 20). Biyolojik cinsiyet farklılıkları öğrenilmemiş, doğuştan getirilen özellikler iken, toplumsal cinsiyet farklılıkları ise sosyalleşme sürecinde kız ve erkek çocuklarının öğrendikleri, kültürün cinsiyetlerine uygun bulduğu duygu, tutum, davranış ve rolleri içerir (Dökmen, 2010, s. 25). Kadınların daha duyarlı, ilgili, fedakâr ve bakım verici gibi algılanmalarıyla beraber ev kadını, hemşire ve öğretmen olarak nitelendirilmeleri; ama erkeklerin bağımsız, atılgan, kuvvetli nitelendirilmeleri sonucunda ise asker, mühendis, ticaretle uğraşan bireyler olarak düşünölmeleri birer toplumsal cinsiyet farklılıklarıdır. Toplumsal cinsiyet farklılıkları temelli oluşun ve daha çok kadınlara hak mahrumiyeti yaşatan toplumsal cinsiyet rolleri ise toplumlarda özellikle birtakım araçlar sayesinde yeniden inşa edilerek geçerliliğini korumaktadır. Özellikle aile, arkadaşlar, okul ve medya gibi araçlar aracılığıyla toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin farklılıkların bireye aktarımı gerçekleşmektedir (Durutürk, 2020, s. 54; Seçgin ve Kurnaz, 2015; Seçgin ve Tural, 2011; Seçgin, 2021; Seçgin ve Tural, 2020). İlgili araçlardan özellikle medya, toplumsal cinsiyet anlayışının en sık üretildiği alanların başında gelmektedir. Medyada yer alan haberler, diziler, filmler, reklamlar, çizgi filmler ve animasyonlar bireyi etkisi altına kolayca alabilen ve yönlendiren unsurlar olarak, her türlü toplumsal değerin öğreticisi olabildiği gibi, kadın ve erkeğe ait cinsiyet rollerinin de özellikle genç kuşaklara birer aktarıcısı olmaktadır. Leaper ve Friedman’a (2007, s. 561-566) göre çocuklar cinsiyet rollerini öğrenirken, nelerden hoşlanacaklarını ya da nasıl başarılı kazanmaları gerektiğini de öğrenmiş olur. Bu noktada kitle medyası, toplumsal cinsiyet hakkındaki kültürel görüşleri aktarma işlevi görür.

Medyada sunulan çizgi filmler çocuklar için birer eğlence aracı olduğu için, onların ekran başında uzun süre vakit geçirmelerine neden olmaktadır. Çocukların hayatlarında önemli bir etkiye sahip olan çizgi filmler içinde sunulan karakterlerin ise bu nedenle, eşitlikçi ve farklılıklara saygılı şekilde kurgulanması cinsiyetçiliğin ve ayrımcılığın olmayacağı nesiller yetiştirebilmek adına son derece önemlidir. Bazı çalışmaların gösterdiği gibi çizgi filmlerde cinsiyet tek tipleştirilmesi oldukça belirgindir. Örneğin daha çok erkek karakterlerin çizgi filmlerde yer aldığı görölmektedir (Zor ve Bulut, 2020). Dünyada en çok izlenen çizgi film kanalı Cartoon Network üzerine yapılan bir araştırmada da, benzer şekilde erkek odaklı çizgi filmlerin, kadın odaklı çizgi filmlerden daha fazla olduğu ve çizgi filmlerde sayı olarak erkek karakterlerin kadın karakterlerin önünde olduğu sonucuna varmıştır (Muratoğlu Pehlivan, 2019, s. 21). Bu sebeplerden ötürü çocuklar toplumda erkeklerin kadınlardan daha üstün bir konumda olduğu algısını yaşayabilir. Çizgi filmler, çocukların zihinlerinde yer alan cinsiyet rollerine yönelik şemaları bu anlamda pekiştirebilir ya da yeni şemaların oluşmasını destekleyebilir. Bu doğrultuda araştırmanın kuramsal çerçevesini oluşturmak amacıyla animasyon sineması ve toplumsal cinsiyet ilişkisi, iletişim sürecinde afişin rolü ve afiş tasarımının temel özellikleri ele alınmıştır.

Animasyon Sineması ve Toplumsal Cinsiyet

Günümüz kitle iletişim araçları içerisinde önemli bir yer edinen animasyon sineması diğer bir deyişle canlandırma sanatı her yaştan izleyici kitlesine hitap eder. Animasyon sineması, ait olduğu toplumun maddi ve manevi kültürel unsurlarını içerir. Animasyon sineması yalnızca kültür öğelerinin üretilmesinde değil aynı zamanda kültür öğelerinin

öğretilmesinde ve aktarılmasında da önemli işlevleri yerine getirmektedir (Arslan, 2004, s. 6). Bu sebeple animasyon sinema filmleri, topluma ait kültür kodlarını yansıtmaları bakımından önemli bir medya kolunu oluşturmaktadır. Dökmen'in (2010, s. 135) de ifade ettiği üzere filmler toplumsal cinsiyete ait kalıp yargılarını sürdürür ve insanları etkilemede, düşüncelerini değiştirmede önemli bir role sahiptir. Özellikle animasyonların çocuklar tarafından takip edildiği düşünüldüğünde onların sosyal, duygusal, dil ve bilişsel gelişim alanları üzerinde etkili olduğu söylenebilir (Şenler, 2005, s. 100). Bazı araştırmacılar çocukların kalıp yargılarla dolu çizgi filmleri izlemesi neticesinde cinsiyete dair kalıp yargıları daha çok pekiştirip, davranışlarına yansıtıklarını ortaya koymuşlardır (Ahmed ve Wahab, 2014; Zaheen ve Khan, 2019). Son yıllarda dünyada ve Türkiye'de gösterime giren animasyon filmlerinde toplumsal cinsiyetle ilgili pek çok unsur göze çarpmaktadır. Bu bakımdan animasyon sinema filmlerinin toplumsal cinsiyet normlarına hizmet ettiği söylemek mümkündür (Demir, 2021, s. 146).

Diğer taraftan animasyonların tanıtımı sırasında kullanılan ve toplum üzerinde ilk etkiye sahip olan afişler de bir çeşit görsel iletişim araçlarıdır. Kitle iletişiminin araçlarından birisi olarak bugün modern yaşamın vazgeçilmez bir parçası olarak yer almıştır. Bu iletişim aracı sayesinde insan yaşamının her anında tükettiği ürünü ve aldığı hizmeti tanımayı ve onlardan nasıl yararlanacağını öğrenmektedir.

İletişimde Afişin Rolü

Bir grafik tasarım unsuru olan afiş, bir mesaja dikkat çekmek ya da topluma mesajı iletmek amacıyla tasarıma uygun bir zemin üzerine çeşitli resim ve yazı gibi bir takım görsel simgelerin uyulması gereken kurallar çerçevesinde ve belirli bir disiplin içinde oluşturulan bilgilendirme mesajıdır. Afiş sadece bir bilgilendirme aracı değil ayna zamanda farklı ve yeni bir dil oluşturan, bazen rahatsız eden, bazen eğlendirip güldürebilen iletişim aracıdır. Ama asıl amacı insanları yönlendirmek, ikna etmek, motive etmek, güdülemek, sosyal amaçlı bir mesajı iletmektir. Afiş maliyet açısından ucuz görsel açıdan ise iyi bir reklam ve tanıtım aracıdır. Bu anlamda afiş günümüzde kültürel, sosyal ve ticari açısından halen etkili bir konumda etkisini sürdürmektedir. Afiş tasarımlarının geçmişten bugüne dek çok tercih edilmesinin sebebi hem maliyetinin az olması hem de birçok insana kolay ulaşabilmesidir aynı zamanda okuma yazma bilmeyen ya da afişlerin üzerindeki yazıyı okuyacak zamanı olmayan insanlara bile görsellerle asıl konuyu anlatabilmesidir. Bu sebeple afişleri tasarlayan tasarımcılar büyük bir kitleye hitap etmesi sebebi ile yanlış bir mesaj vermemeye dikkat etmelidir. Çünkü okuma yazma bilmeyen küçük çocuklar dahil afişteki mesajı anlayabilmektedir.

Göstergelerden oluşan bir iletişim biçimi olarak afişler tüketici ile arasında kurduğu ilişkiyi kültürel kodlar aracılığıyla sağlamlaştırır. İletilen mesajın hedef kitle tarafından anlamlandırılması ve beklenen etkiyi yaratması için o kitlenin tanıdığı kültürel göstergelere sahip olması gerekir. Özellikle günümüz kapitalist toplumlarında üretilen anlamlı semboller bir anlamda düşüncelerin denetimine yardım ederler (Severin ve Tankard, 1994, s. 154; Akt., Pınarbaş, 2017, s. 26). Bu nedenle afiş tasarımcısı tasarımında hedef kitlenin anlamlandırabileceği göstergelerden yararlanarak afişi üretir (Aydın ve Ege, 2022, s. 71).

Afiş Tasarımı

Afiş Tasarımı; insanları bilgilendirmek amacıyla herhangi bir konuda mesaj içeriğine uygun olacak şekilde insanlara iletmek istediği mesajı iyi bir analiz sürecinden geçirerek mesajın ilk bakışta alıcının dikkatini çekerek, içerik açısından alıcıyı etkileyecek birçok unsuru ve mesajı az şey ile ifade etme sanatıdır (Söylemez, 2015, s. 5). Afiş tasarımı yapılırken dikkat edilmesi gerekenler arasında renk, denge, oran-orantı, bütünlük, hiyerarşi, vurgu, ritim gibi unsurlar yer almaktadır. Bu unsurlar içerisinde özellikle henüz okuma yazma öğrenmemiş okul öncesi yaş grubu çocuklar için renkler, oran-orantı, bütünlük afiş tasarımı okuma ve anlamlandırma açısından önem taşımaktadır. Bu açıdan renklerin ve oran- orantının ifade ettiği anlamları afiş tasarımı içerisinde özellikle ele almak gerekir. Renklerin toplumsal anlamlarını tanımlamak, çocuk animasyon film afişlerinde renk kullanımlarını anlamlandırabilmemiz açısından önemlidir. Renkler her birey için farklı anlamlar ifade etse de, birçok toplumda aynı anlamlara sahiptir. Renkler ışıkla birlikte var olur ve izleyici üzerinde farklı duyguların uyanmasına sebep olabilir. Örneğin, kırmızı, sarı, turuncu gibi sıcak renklerin uyarıcı, yeşil, mavi, mor gibi soğuk renklerin ise dinlendirici olduğu bilinmektedir.

Bu araştırmanın amacı, seçilen beş Türk yapımı çocuk animasyon film afişinde toplumsal cinsiyete ilişkin görsel göstergelerin bulunup bulunmadığını ve bulunması durumunda bu göstergelerin hangi biçimlerde ortaya çıktığını göstergebilimsel yöntemle incelemektir. Alan yazında çocuk animasyon film afişlerinde toplumsal cinsiyet temsillerini göstergebilimsel açıdan ele alan çalışmalar bulunmakla birlikte, mevcut araştırma kapsam ve ulaşılan bulgular bakımından önceki çalışmalardan ayrılmaktadır. Aygel (2022), farklı ülkelerde yayımlanan çocuk animasyon film afişlerini kapsayan araştırmasında, bu çalışmada incelenen Türk yapımı afişlerden yalnızca *Ayas* (2013) ve *Fırıldak Ailesi* (2017) afişlerine yer vermiş; *Evlilya Çelebi: Ölümsüzlük Suyu* (2013), *Rafadan Tayfa: Dehliz Macerası* (2018) ve *Bulmaca Kulesi: Dev Kuşun Gizemi* (2019) afişlerini incelememiştir. Dolayısıyla bu araştırma, daha önce incelenmemiş Türk yapımı çocuk animasyon film afişlerini toplumsal cinsiyet temsilleri açısından çözümleyerek alan yazındaki bulguları genişletmektedir. Bunun yanı sıra, iki çalışmada ortak olarak ele alınan afişlerden *Ayas* açısından ulaşılan sonuçların farklılaşması da dikkat çekicidir. Aygel (2022) söz konusu afişte toplumsal cinsiyetçi bir gösterge tespit etmezken, mevcut çalışmada karakterlerin sayısal dağılımı, kompozisyon içerisindeki konumları, ön-arka plan ilişkileri, beden dili, renk kullanımı ve anlatısal rolleri birlikte değerlendirildiğinde toplumsal cinsiyet kalıplarını yansıtan göstergeler belirlenmiştir. Bu farklılık, aynı görsel materyalin farklı göstergebilimsel göstergeler ve çözümleme boyutları üzerinden ele alınmasının toplumsal cinsiyet temsillerine ilişkin farklı anlam katmanlarını görünür kılabileceğini göstermektedir. Bu yönüyle araştırma, yalnızca farklı afişleri incelemesiyle değil, daha önce incelenen afişlere ilişkin farklı bulgular ortaya koyması ve Türk yapımı animasyon film afişlerindeki toplumsal cinsiyet temsillerini daha geniş bir görsel gösterge çerçevesinde değerlendirmesi bakımından da alan yazına katkı sunmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş ve Türk yapımı çocuk animasyon filmi afişlerinde toplumsal cinsiyet temsilleri, göstergibilimsel çözümleme yöntemiyle incelenmiştir. Göstergibilim, toplumsal yaşamda ortaya çıkan göstergeleri, bu göstergelerin işleyiş biçimlerini ve taşıdığı anlamları analiz eder (Fiske, 2003, s. 62; Vardar, 2001, s. 86). Aynı zamanda göstergibilim görüntüde doğrudan gözlemlenebilen unsurlarla, bu unsurların kültürel ve toplumsal bağlamda ortaya çıkardığı yan anlamlar arasındaki ilişkiyi inceler (Guiraud, 1994, s. 12; Çiçek, 2014, s. 215). Bu doğrultuda afişler, gösterge, gösteren, gösterilen ve yan anlam kategorileri temelinde analiz edilmiştir.

Evren ve Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini, 2013 ile 2019 yılları arasında yayımlanan Türk yapımı uzun metrajlı çocuk animasyon filmlerinin ana tanıtım afişleri oluşturmaktadır. Çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tekniğiyle belirlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Afişlerin seçiminde, filmin Türkiye yapımı olması, çocuk izleyicilere yönelik bir animasyon filmi olarak yayımlanması, 2013-2019 yılları arasında gösterime girmesi, resmi veya güvenilir dijital kaynaklardan ana tanıtım afişine ulaşılabilmesi ve afişte toplumsal cinsiyet temsilleri açısından incelenebilecek insan ya da insan biçimli karakterlerin bulunması ölçüt olarak alınmıştır. Bu koşulları karşılayan ve araştırmaya dahil edilen afişler şunlardır: Ayas (2013), Evliya Çelebi: Ölümsüzlük Suyu (2013), Fırıldak Ailesi (2017), Rafadan Tayfa: Dehliz Macerası (2018) ve Bulmaca Kulesi: Dev Kuşun Gizemi (2019).

Etik Kurul İzni

Bu araştırmada insan katılımcılardan doğrudan veri toplanmamış; herhangi bir anket, görüşme, gözlem ya da deneysel işlem gerçekleştirilmemiştir. Çalışmada yalnızca kamuya açık kaynaklardan erişilebilen film afişleri doküman/görsel materyal olarak incelenmiştir. Bu nedenle araştırma, etik kurul izni gerektiren çalışmalar kapsamında değerlendirilmemektedir. Bununla birlikte çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun hareket edilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırmada kullanılan afiş görselleri, ilgili filmlerin yapımcı ve dağıtımçıların resmi web siteleri ile sosyal medya hesaplarından orijinal çözünürlükte temin edilmiştir. Bu görseller, göstergibilimsel çözümlemeye uygun olarak dijital ortama aktarılmıştır. Bu doğrultuda, çalışma gösterge, gösteren, gösterilen ve anlam olmak üzere dört ana kategoride incelenmiştir.

Gösterge: Bir şeyi temsil eden ya da o şeye işaret eden ögeler olarak tanımlanır (Mutlu, 2004, s. 113).

Gösteren: Bir düşüncüyü ya da anlamı anlatmak için kullanılan sözcükler veya sembollerdir. (Güneş, 2012, s. 35).

Gösterilen (Düz Anlam): Gösterilen, bir konuşmacı belirli bir sözcük ya da ifadeyi kullanarak iletmek istediği anlam veya düşüncedir (Güneş, 2012, s. 35).

Anlam (Yan Anlam): Herhangi bir gösterge, ister söz, ister yazı, ister işaret olsun, nesnel anlamının ötesinde öznel ve farklı anlamlar da taşıyabilir. Bir göstergenin birden çok anlam taşıması, farklı kişiler tarafından farklı şekillerde yorumlanmasına yol açabilir. Bu durum aynı zamanda anlam zenginliği olarak da görülebilir (Rıfat, 2014, s. 233).

Afişlerin göstergebilimsel çözümlemesinde, karakterlerin cinsiyet sunumu, görelî büyüklüğü, afişin merkezine yakınlığı, ön veya arka planda bulunması, bakış yönü, beden duruşu, hareket biçimi, renk kullanımı ve anlatıdaki rolü gibi göstergeler, literatürdeki kavramsal açıklamalar temel alınarak değerlendirilmiştir. Çözümleme iki aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada, afişlerde doğrudan gözlemlenebilen karakter, nesne, renk, konum, bakış ve hareket gibi düz anlam unsurları açıklanmıştır. İkinci aşamada ise bu göstergelerin birbirleriyle ilişkileri ve toplumsal cinsiyet bağlamında ortaya çıkabilecek yan anlamlar yorumlanmıştır.

Yorumların yalnızca bir araştırmacının kişisel değerlendirmesine dayanmaması amacıyla, afişler iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak incelenmiştir. Elde edilen değerlendirmeler karşılaştırılmış, farklılıklar tespit edildiğinde ilgili afişler tekrar gözden geçirilmiştir. Görsel göstergeler ve belirlenen çözümleme ölçütleri tartışılarak ortak bir görüşe ulaşılmıştır. Bu yöntemle analiz sürecinin tutarlılığı ve yorumların denetlenebilirliği sağlanmaya çalışılmıştır. Doğrulama süreci, nitel araştırmalarda kodlayıcılar arası güvenilirliği artırmak için önerilen ilkelere (O'Connor ve Joffé, 2020) uygun olarak yürütülmüştür.

Karakterlerin rolleri ile afişteki görsel konumları ayrı ayrı incelenmiştir. Filmdeki rolünü belirtmek için ana ve yardımcı karakter ifadeleri kullanılmıştır. Afişteki görünürlüğü ve yeri için ise “görsel olarak merkezi/belirgin” ve “görsel olarak ikincil” terimleri tercih edilmiştir. Bir karakterin görsel olarak merkezde veya belirgin kabul edilmesi için, diğer karakterlerle benzer ya da daha büyük boyutta gösterilmesi dikkate alınmıştır. Ayrıca bedeninin afişin ortasında yer alması, ön planda bulunması, renk veya zıtlık ile çevresinden ayrılması ve hareketi başlatan ya da yönlendiren bir eylemde bulunması da bu ölçütlerdendir. Bu göstergelerden en az üçünü taşıyan karakterler merkezde veya belirgin olarak kabul edilmiştir. Buna karşılık, daha küçük boyutta gösterilen, merkezin dışında veya arka planda kalan, başka karakterler tarafından kısmen örtülen ve eylemi yönlendirmek yerine daha çok izleyen karakterler görsel olarak ikincil kabul edilmiştir.

Bu çalışmada kullanılan görsel öne çıkma ölçütleri, konum ve hareketi başlatma, toplumsal cinsiyetin görsel temsillerde nasıl kodlandığını inceleyen literatürde sıkça başvurulmuş Goffman'ın (1979) görelî boyut ve işlevsel sıralama kavramlarıyla uyumludur. Ön ve arka plan ayrımı yapılırken, karakterlerin birbirlerini örtüp örtmedikleri, büyüklükleri ve kompozisyonundaki ilişkileri dikkate alınmıştır. Merkezde olma durumu, karakterin başı veya gövdesinin afişin orta bölgesiyle kesişip kesişmediğine bakılarak değerlendirilmiştir. Bakış yönü, izleyiciye, başka bir karaktere, bir nesneye veya afişin dışına doğru olma şeklinde kodlanmıştır. Ancak bakış yönü, tek başına bir karakterin merkezde veya ikincil olarak değerlendirilmesi için yeterli görülmemiş, diğer görsel göstergelerle birlikte ele alınmıştır.

Renkler, toplumsal cinsiyet temsillerini incelerken kullanılan görsel göstergelerden biri olarak değerlendirilmiştir. Ancak renklere sabit ve evrensel psikolojik anlamlar atanmamıştır. Renkler; ton, doygunluk, açıklık veya koyuluk, karışıklık, kompozisyonundaki dağılım ve karakterlerin kostümleriyle ilişkisi açısından analiz edilmiştir. Bu özellikler, karakterlerin konumları, beden dilleri, bakış yönleri ve anlatıdaki rolleriyle birlikte değerlendirilmiştir. Böylece aynı rengin farklı afişlerde ve ortamlarda farklı anlamlar taşıyabileceği kabul edilmiştir. Renklerin yorumlanmasında literatürde belirtilen olası çağrışımlar yol gösterici olarak kullanılmıştır. Ancak bir renge, tabloda yer alan tüm anlamlar doğrudan atanmamış, yalnızca afişteki diğer görsel göstergelerle desteklenen ve bağlama uygun anlamlar dikkate alınmıştır.

Tablo 1

Renklerin literatürde belirtilen olası çağrışımları

Renk	Literatürde belirtilen olası çağrışımlar
Kırmızı	Sevgi, mücadele, kan, ateş, tehlike, hareket, heyecan, canlılık, enerji, cesaret, güç, romantik duygular ve kendine güven
Mavi	Düzen, düşünce, organizasyon, hoşnutluk, iyi niyet, dürüstlük, uzlaşma, iş birliği, huzur, sakinlik ve rahatlık; bazı bağlamlarda üzüntü ve depresif duygular
Yeşil	Sakinleşme, arzu, güvenlik, memnuniyet, doğa, büyüme, verimlilik, bilgelik, adalet, kendine saygı, huzur, umut ve rahatlık
Sarı	Dikkat, hareket, canlılık, enerji, neşe, heyecan, zenginlik ve bolluk
Turuncu	Zenginlik, verimlilik, neşe, sıcaklık, birlik, önsezi, duru sevinç, dengeli güç ve iyimserlik
Mor	Huzursuzluk, mistisizm, derinlik, değerlilik, asalet, hüzn, itibar, sakinlik, heyecan, güç ve korku
Kahverengi	Ketumluk, ciddiyet, sağlamlık, olgunluk, yatıştırıcılık, kararlılık, gerçekçilik, evcillik ve aile güvenliği
Pembe ve uçuk pembe	Nezaket, yumuşaklık, tatlılık, çekingenlik, mahcubiyet ve tutuculuk

Renk	Literatürde belirtilen olası çağrışımlar
Beyaz	Saflık, temizlik, aydınlık, birlik, açıklık, şeffaflık, masumiyet, barış, umut ve sadelik; bazı bağlamlarda boşluk, yalnızlık ve sıkıntı
Siyah	Ciddiyet, korku, karanlık, yas, pişmanlık, suçluluk, yapısal güç, üzüntü, öfke ve ölüm; bazı bağlamlarda güç ve zenginlik
Gri	Tarafsızlık; bazı bağlamlarda üzüntü, sıkıntı ve depresif duygular

Kaynak: Tablo, Frieling'den aktaran Özdemir (2005, s. 398), Martel'den aktaran Özdemir (2005, ss. 393–394) ve ilgili renkler için Kaya ve Epps (2004) temel alınarak oluşturulmuştur.

Tablo 1'de sunulan anlamlar, çözümleme sürecinde kesin ve değişmez kategoriler olarak değil, renklerin bağlama göre yorumlanmasına yardımcı olabilecek olası çağrışımlar olarak kullanılmıştır. Bu nedenle renkler, tek başına toplumsal cinsiyet göstergesi olarak değerlendirilmemiştir. Karakterlerin görsel konumları, beden dilleri, bakış yönleri, hareket biçimleri ve anlatıdaki rolleri birlikte analiz edilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Tablo 2

Ayas film afişi analiz tablosu

Afiş	Gösterge	Gösteren	Gösterilen
	Erkek çocuk	Perspektif görünümde kompozisyonun merkezinde yer alan erkek çocuk. Karakterin kıyafetlerinde sarı, kırmızı ve mavi renklerin kullanılması. Merkezde yer alan erkek çocuk karakterin arkasında konumlandırılan figürlerin kıyafetlerinde sarı, pembe, mor ve yeşil	Anlatının merkezinde yer alan ana karakterde kullanılan sarı rengin canlılık ve hareketi, mavi rengin ise organizasyon, iş birliği ve rahatlığı çağrıştırması; karakterin dinamik, enerjik ve sosyal bir kişilik yapısına sahip olduğunu vurgulanmakta. İkincil karakterde (merkezde ki figürün arkasında), pembe renk (nezaket, duyarlılık, yumuşaklık), mavi (huzur, sakinlik, rahatlık), yumuşak el hareketleri, bacak duruşu, naif ve kırılgan bir yapı
Kaynak: Ayas (2013) film afişi. Vikipedi'den alınmıştır. https://tr.wikipedia.org/wiki/Ayas_(film) Boğaz köprüsü manzaralı bir sokak arasında hızla koşmakta olan çocuklar ve bir köpek	Kız Çocuk		

Afiş	Gösterge	Gösteren	Gösterilen
		renklerin kullanılması.	(toplumsal cinsiyet rollerine uygun bir kadınlık temsilini destekleyen pasif ve edilgen duruş) Ana karakterin arka planında koşar durumda betimlenen yardımcı karakterlerde yeşil, kahverengi ve mavi renkler kullanılmıştır. Bu renkler güven, huzur, organizasyon, iş birliği ve sakinlik gibi anlamlarla ilişkilendirilmektedir. Erkek karakterin köpeğe yönelttiği bakış ise korku ve tedirginlik ifadesi olarak yorumlanabilir.
	Erkek Çocuklar	Ana karakterin arkasında koşar vaziyette konumlandırılan iki erkek karakterin kıyafetlerinde yeşil, kahverengi ve mavi renklerin kullanılması.	

Göstergebilimsel Açıdan Afişin Anlamı

Afişte erkek karaktere atfedilen hareketlilik ve afacanlık gibi özelliklerin, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini pekiştirdiği gözlemlenmiştir. Bu nitelikler, erkek çocuk karakterlerin dinamik ve enerjik olarak tanımlandığı ve bu yönüyle erkeklığe dair kalıplaşmış rolleri yansıttığı bir temsile işaret edebilir. Kız karakterin, başrol oyuncusunun arkasında konumlandırılması, afişte kullanılan naif duruşu ve kıyafetlerinde tercih edilen renkler, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini desteklemektedir. Bu durum, kadın karakterin anlatıda daha pasif ve ikincil bir rol üstlendiğini göstermekte ve cinsiyetçi bir temsil biçimi ortaya koymaktadır.

Tablo 3

Evliya Çelebi ölümsüzlük suyu film afişi analiz tablosu

Afiş	Gösterge	Gösteren	Gösterilen
	Erkek	Kompozisyonun ön planında konumlandırılan karakterin kıyafetinde kahverengi ve mavi renklerin kullanılması.	Ön planda yer alan ana karakter, heyecanlı ve tedirgin bir bakış ifadesiyle betimlenmiştir. Karakterde kullanılan mavi renk; iş birliği, iyi niyet, dürüstlük, sakinlik ve rahatlıkla, kahverengi ise kararlılık ve gerçeklikle ilişkilendirilebilir. Ana karakterin arka planında konumlandırılan yardımcı karakterin yalnızca baş bölümü görünür durumdadır; bu nedenle karakterin kıyafet ve renk unsurlarına ilişkin görsel ayrıntılar belirgin biçimde ayırt edilememektedir.
Kaynak: Evliya Çelebi Ölümsüzlük Suyu (2013) film afişi. Vikipedi'den alınmıştır https://tr.wikipedia.org/wiki/Evliya_Suyu İstanbul Galata kulesine çıkan bir sokakta motosiklet üzerinde kaçmakta olan bir erkek ve onun arkasında erkek çocuk	Erkek Çocuk	Ana karakterin arkasında yer alan erkek çocuk.	

Göstergebilimsel Açıdan Afişin Anlamı

Afişte ön planda ve kompozisyonun merkezinde konumlandırılan erkek karakterin beden duruşu ve yüz ifadesi, heyecan ve tedirginlik duygularını yansıtmaktadır. Karakterin merkezi konumu, anlatı içerisindeki başat rolünü görsel olarak desteklemektedir. Gömleğinde kullanılan mavi renk; iş birliği, rahatlık ve huzur gibi anlamlarla ilişkilendirilirken, aynı zamanda erkek karakterle birlikte kullanılması toplumsal cinsiyete ilişkin geleneksel renk kodları bağlamında değerlendirilebilir. Erkek karakterin arkasında yer alan çocuk figürü ise anlatı içerisinde ikincil ancak önemli bir karakter olarak konumlandırılmaktadır. Afişte herhangi bir kız çocuğu ya da kadın karaktere yer verilmemesi, cinsiyet temsili açısından erkek karakterlerin belirgin biçimde öne çıkarıldığını göstermektedir.

Tablo 4*Fırıldak ailesi film afişi analiz tablosu*

Afiş	Gösterge	Gösteren	Gösterilen
 Kaynak: <i>Fırıldak Ailesi</i> (2017) film afişi, Sinemalar.com'dan alınmıştır. https://www.sinemalar.com/film/231190/firildak-ailesi Arkada sivri dağların arasında sağda ve solda olmak üzere iki şato, köprü, su ve ormanlık bir alan önünde dördü kadın üçü erkek olmak toplam yedi karakter.	Erkek karakterler	Ana karakter, elinde kılıç tutan, kırmızı kıyafetli ve bıyıklı erkek figürü. Yardımcı karakterler ise arka planda konumlandırılmış olup kıyafetinde kahverengi ve koyu yeşil renkleri kullanılması	Kırmızı renk; mücadele, kan, ateş, tehlike, heyecan ve enerji gibi anlamlarla ilişkilendirilmektedir. Karakterin elinde bulunan kılıç ise güç ve otoriteyi simgelerken, aynı zamanda karakterin tehlikeye açık ve mücadeleyi yapısını destekleyen bir gösterge olarak değerlendirilebilir. Karakterin tedirgin bakışları; belirsizlik, güvensizlik ve savunmasızlık duygularını yansıtan görsel göstergeler olarak değerlendirilebilir. Kucakta tutulan bebek annelik, bakım ve koruyuculuk anne çocuk ilişkisi üzerinden ailevi bağlılığı ve duygusal yakınlığı da görünür kılmaktadır. Kompozisyonda kullanılan kahverengi tonları doğallık, sadelik, güven ve aidiyet duygularını desteklerken, yeşil renk huzur, güvenlik, doğa, büyüme, umut ve rahatlık gibi anlamlarla ilişkilendirilmektedir.
	Kadın karakterler	Perspektif görünüşte geride duran, tedirgin bakışlı, kucagında bebek tutan kadın ile yanında yer alan genç kadın karakter. Kıyafetlerde kırmızı, sarı ve yeşil renklerin kullanılması.	

Göstergebilimsel Açıdan Afişin Anlamı

Başrol olarak sunulan erkek karakterin kıyafetlerinde kullanılan renkler, beden dili ve elinde taşıdığı kılıç, toplumsal cinsiyet temsilleri bağlamında değerlendirilebilir. Kılıç; güç, otorite ve mücadele ile ilişkilendirilen bir gösterge olarak karakterin cesur, hâkim ve lider konumunu desteklemektedir. Kıyafette kullanılan kırmızı renk ise mücadele, kan, ateş, tehlike, heyecan ve enerji gibi anlamlarla ilişkilendirilerek karakterin güçlü ve etkin yönünü pekiştirmektedir. Bu görsel unsurlar birlikte değerlendirildiğinde, erkek karakterin güç, cesaret, otorite ve liderlik ekseninde kurgulandığı; dolayısıyla geleneksel maskülenlik kodlarıyla örtüşen bir temsil biçiminin öne çıktığı söylenebilir.

Erkek karakterin arkasında konumlandırılan kadın karakterlerin kıyafetlerinde kullanılan kahverengi tonları; doğallık, sadelik, güven ve aidiyet gibi anlamlarla ilişkilendirilmekte ve ailevi bağlara dayalı rollerin görsel olarak desteklenmesine katkı sağlamaktadır. Kadın karakterlerin tedirgin bakışları ile kucakta tutulan bebek figürü, annelik, bakım ve koruyuculukla ilişkilendirilen geleneksel kadın rollerini görünür kılmaktadır. Bu unsurlar, kadın karakterlerin anlatı içerisinde daha geri planda, destekleyici ve aile merkezli bir konumda sunulduğunu düşündürmektedir. Erkek karakterin ön plandaki güçlü ve etkin sunumuyla karşılaştırıldığında, kadın figürlerinin daha sınırlı ve ilişkisel roller üzerinden temsil edildiği; bu durumun da geleneksel toplumsal cinsiyet kodlarıyla örtüşen bir görsel anlatı oluşturduğu söylenebilir.

Her iki cinsiyetin belirli toplumsal cinsiyet kalıpları içerisinde temsil edildiği görülmektedir. Erkek karakter güç, liderlik ve hâkimiyetle; kadın karakter ise annelik, bakım verme ve korunma ihtiyacıyla ilişkilendirilmektedir. Bununla birlikte, erkek karakterin pantolonunun düşmüş biçimde betimlenmesi, bu güçlü ve otoriter erkek temsiliinde mizahi bir kırılma oluşturmaktadır. Söz konusu görsel unsur, karakterin hâkim ve güçlü konumunu kısmen zayıflatarak onu komik, savunmasız ve kontrolünü geçici olarak yitirmiş bir figür olarak da görünür kılmaktadır. Bu nedenle afişte geleneksel toplumsal cinsiyet kodları büyük ölçüde korunmakla birlikte, erkeklik temsiliinin bütünüyle idealize edilmediği ve mizah yoluyla kısmen tersyüz edildiği söylenebilir.

Tablo 5

Rafadan tayfa dehliz macerası film afişi analiz tablosu

Afiş	Gösterge	Gösteren	Gösterilen
	Erkek çocuk	Afişin ön planında, diğer karakterlere oranla perspektifsel olarak merkezi bir konumda ve hareket hâlinde betimlenen karakterin kıyafetinde kahverengi ve	Ana karakterin meraklı bakışları, çevresine yönelik dikkat ve ilgi hâlini yansıtmaktadır. Kıyafette kullanılan kahverengi; ciddiyet, sağlamlık, olgunluk ve kararlılık ile ilişkilendirilirken, mavi renk düzen, düşünce,

Afiş	Gösterge	Gösteren	Gösterilen
		mavi renklerin kullanılması	organizasyon ve iş birliği gibi anlam alanlarını desteklemektedir.
 Kaynak: <i>Rafadan Tayfa: Dehliz Macerası</i> (2018) film afişi, Vikipedi'den alınmıştır. https://tr.wikipedia.org/wiki/Rafadan_Tayfa:_Dehliz_Maceras%C4%B1 Afişin ön planında yer alan meraklı bakışlarıyla dört erkek karakter önlerinde onlara yardımcı bir köpek ile sağ ve solda dörder olmak üzere toplam sekiz karakter, en üst kısımda ise biri kamyonette uçmakta olan diğer galata kulesi arkasında iki erkek karakter.	Erkek çocuklar	Perspektif görünüşte kompozisyonun sağ tarafında ve arka planda konumlandırılan karakterlerin kıyafetlerinde mavi, yeşil, gri ve toprak tonlarının kullanılması	İkincil karakterlerin meraklı ve endişeli bakışları, çevrede gelişen olaylara yönelik dikkat duygusunu yansıtmaktadır. Kıyafetlerde kullanılan mavi renk uzlaşma, iş birliği ve rahatlık; kahverengi sağlamlık, olgunluk ve gerçekçilik; gri ise tarafsızlık ve nötrlük ile ilişkilendirilmektedir. Kız çocukları ile yaşlı kadın karakterin afişin arka planında konumlandırıldığı görülmektedir. Karakterlerin kıyafetlerinde kullanılan turuncu renk neşe, sıcaklık, birlik ve iyimserlik; kırmızı renk sevgi, mücadele, hareket, heyecan, cesaret ve güç; mor renk sakinlik, değerlilik, güç ve korku; mavi
	Kız çocukları ve yaşlı kadın	Afişin sol arka planında yer alması, kıyafet renklerinde turuncu, kırmızı, mor ve mavi renklerin kullanılması	

Afiş	Gösterge	Gösteren	Gösterilen
			renk ise iş birliği, huzur, sakinlik ve rahatlık gibi anlamlarla ilişkilendirilebilir.

Göstergebilimsel Açıdan Afişin Anlamı

Erkek karakterin meraklı beden dili ile kıyafetlerinde kullanılan renkler, onun dikkat çeken ve etkin bir figür olarak sunulmasını desteklemektedir. Kahverengi tonları ciddiyet, sağlamlık, olgunluk ve kararlılık; mavi renk ise düzen, düşünce, organizasyon ve iş birliği gibi anlamlarla ilişkilendirilmektedir. Ana karakterin erkek çocuk olarak seçilmesi ve çevresindeki diğer erkek karakterlerin kadın karakterlere kıyasla kompozisyonun daha ön ve görünür bölümlerinde konumlandırılması, toplumsal cinsiyet temsili açısından erkek figürlerin anlatı içerisindeki merkezi konumunu güçlendirmektedir. Buna karşılık kadın karakterlerin daha geri planda yer alması, anlatısal ve görsel hiyerarşide daha sınırlı bir görünürlüğe sahip olduklarını düşündürmektedir. Bu durum, afişte erkeklerin daha etkin ve merkezi, kadınların ise daha ikincil konumlarda temsil edildiği geleneksel toplumsal cinsiyet kodlarıyla örtüşen bir yapı ortaya koymaktadır.

Tablo 6

Bulmaca kulesi: Dev Kuşun Gizemi (2019)

Afiş	Gösterge	Gösteren	Gösterilen
			
Kaynak: <i>Bulmaca Kulesi: Dev Kuşun Gizemi</i> (2019) film afişi, Sinemalar.com'dan alınmıştır. Sinemalar.com – Bulmaca Kulesi: Dev Kuşun Gizemi	Erkek Çocuk	Kompozisyonun merkezinde, hırçın bakışlarla ve koşar hâlde betimlenen erkek karakterin kıyafetinde mavi, beyaz, gri ve kırmızı renklerin kullanılması	Karakterin beden dili ve hareket hâlindeki sunumu, hırslı, dinamik ve mücadeleci bir kişilik yapısına işaret etmektedir. Kıyafetinde kullanılan mavi renk düzen, organizasyon, uzlaşma, iş birliği ve rahatlık; beyaz renk birlik, açıklık, şeffaflık ve barış; gri renk tarafsızlık ve denge; kırmızı renk ise sevgi, mücadele, tehlike, hareket, heyecan, güç ve cesaret gibi anlamlarla ilişkilendirilmektedir. Bu renklerin birlikte kullanımı, karakterin güçlü, cesur, iletişime açık ve koruyucu bir figür olarak sunulmasını desteklemektedir.

Afiş	Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Açık alanda teknolojik dev bir makine kuştan kaçır şekilde biri kız ikisi erkek üç çocuk karakter.	Kız çocuk ve küçük erkek çocuk	Merkezde koşar vaziyette resmedilmiş kız çocuk ile elini tuttuğu mavi kıyafetli küçük erkek çocuk. Kıyafetlerde mavi, pembe, kahverengi ve beyaz rengin kullanılması.	Karakterlerin meraklı ve endişeli bakışları ile beden duruşları, anlatı içerisindeki belirsizlik ve dikkat hâlini yansıtmaktadır. Merkezde yer alan erkek çocuk ile kız çocuğunun benzer boyutlarda sergilenmesi figürlerin anlatıda önemli bir role sahip olduklarını düşündürmektedir. Kıyafetlerde kullanılan mavi renk düzen, düşünce, organizasyon, iyi niyet, iş birliği ve huzur; pembe renk nezaket, yumuşaklık, çekingenlik ve mahcubiyet; kahverengi kararlılık, ciddiyet, evcillik ve aile güvenliği; beyaz ise saflık, temizlik ve aydınlık gibi anlamlarla ilişkilendirilmektedir. Bu renk birlikteliği, karakterlerin sakin, güvenilir ve düşünsel yönü güçlü figürler olarak sunulmasını desteklemektedir.

Göstergebilimsel Açıdan Afişin Anlamı

Afişte erkek ve kız karakterler benzer büyüklükte ve hareket hâlinde gösterilmekle birlikte, karakterlere yüklenen duygusal ve davranışsal özelliklerin toplumsal cinsiyet kodları bakımından farklılaştığı görülmektedir. Kıyafetlerde kullanılan mavi renk düzen, düşünce, organizasyon, iyi niyet, iş birliği ve huzur; pembe renk nezaket, yumuşaklık, çekingenlik ve mahcubiyet; kahverengi kararlılık, ciddiyet, evcillik ve aile güvenliği; beyaz ise saflık, temizlik ve aydınlık gibi anlamlarla ilişkilendirilmektedir. Erkek karakterin öne doğru yönelen beden duruşu, ciddi ve kararlı yüz ifadesi ve hareketi yönlendiren konumu; kahverenginin çağrıştırdığı kararlılık ve ciddiyet ile birlikte değerlendirildiğinde, kontrol, cesaret ve liderlik gibi geleneksel olarak erkeklikle ilişkilendirilen özellikleri desteklemektedir. Buna karşılık kız karakterin yüz ifadesi ve erkek karaktere yönelen bakışları, korku, tedirginlik ve yardım arayışı biçiminde yorumlanabilecek anlamlar taşımakta; pembe rengin çağrıştırdığı yumuşaklık, çekingenlik ve mahcubiyet de bu duygusal sunumu pekiştirmektedir. Bununla birlikte kız karakterin daha küçük yaştaki

karakteri elinden tutarak yönlendirmesi, ona anlatı içinde etkin bir rol kazandırırken aynı zamanda koruyuculuk, yardım etme ve bakım verme gibi geleneksel olarak kadınlıkla ilişkilendirilen rolleri görünür kılmaktadır. Dolayısıyla kız karakter tamamen pasif ya da ikincil bir figür olarak sunulmasa da erkek karakterin kararlılık, hareket ve yönlendirme; kız karakterin ise kaygı, yardım arayışı ve koruyuculuk ekseninde temsil edilmesi, afişte geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin kısmen sürdürüldüğünü düşündürmektedir.

TARTIŞMA

Bu araştırmada incelenen beş Türk yapımı çocuk animasyon film afişinde toplumsal cinsiyete ilişkin görsel örüntülerin yalnızca karakterlerin sayısal dağılımıyla sınırlı olmadığı; karakterlerin kompozisyon içerisindeki konumları, göreceli büyüklükleri, görünürlük düzeyleri, beden dilleri, bakış yönleri, hareket biçimleri ve anlatısal işlevleri aracılığıyla da oluşturulduğu belirlenmiştir. Afişlerin genelinde erkek karakterlerin merkezde veya ön planda konumlandırılması, hareketin yönünü belirleyen ve olayın etkin öznesi olarak sunulması dikkat çekmektedir. Buna karşılık kız ve kadın karakterlerin daha çok arka planda, daha sınırlı görünürlükte ya da bakım verme, koruyuculuk ve destek olma gibi ilişkisel roller içerisinde temsil edildiği görülmektedir. Bu durum, toplumsal cinsiyet temsillerinin afişlerde tek bir gösterge üzerinden değil, farklı görsel unsurların bir araya gelerek oluşturduğu kompozisyonel bir hiyerarşi üzerinden anlam kazandığını göstermektedir. Nitekim çalışmanın bulgularında erkek karakterlerin daha etkin, güçlü ve yönlendirici; kadın karakterlerin ise daha geri planda ve çekingen özelliklerle görselleştirildiği belirlenmiştir.

Afiş tasarımı açısından değerlendirildiğinde karakterin ön planda bulunması, merkezde konumlandırılması, diğer karakterlere göre daha büyük gösterilmesi ve eylemi başlatan ya da yönlendiren konumda sunulması, yalnızca estetik bir düzenleme değil, aynı zamanda görsel önem ve anlatısal etkinlik oluşturan tercihler olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle erkek karakterlerin afişlerde sıklıkla merkezî ve hareket hâlinde gösterilmesi, onların anlatının taşıyıcısı ve etkin öznesi olarak görünürlük kazanmasına katkıda bulunmaktadır. Kız ve kadın karakterlerin daha geride veya daha sınırlı alanlarda konumlandırılması ise görsel hiyerarşi içerisinde ikincil bir konum oluşturabilmektedir. Bununla birlikte araştırma bulguları bütün kadın karakterlerin aynı biçimde pasif sunulduğunu göstermemektedir. Özellikle bazı afişlerde kız karakterlerin erkek karakterlerle benzer büyüklükte ve hareket hâlinde yer aldığı, dolayısıyla görsel olarak bütünüyle edilgen bir konuma indirgenmediği görülmektedir. Ancak bu karakterlerin yardım etme, koruyuculuk ya da bakım verme gibi rollerle ilişkilendirilmesi, görsel etkinliğin geleneksel kadınlık rolleriyle birlikte sürdürülebildiğini düşündürmektedir. Çalışmada da bazı kız karakterlerin erkek karakterlerle benzer büyüklükte ve merkeze yakın sunulmasının genel örüntüyü sınırladığı, ancak söz konusu rollerin koruyuculuk ve bakım verme ekseninde şekillenebildiği belirlenmiştir.

Beden dili ve eylem biçimleri de bu görsel hiyerarşinin önemli bileşenlerinden biridir. İncelenen afişlerde erkek karakterlerin koşma, mücadele etme, yönlendirme, maceraya

katılma ve fiziksel eylemin merkezinde bulunma gibi daha hareketli ve dışa dönük biçimlerde temsil edildiği görülmektedir. Kadın ve kız karakterlerde ise tedirginlik, çekingenlik, yardım arayışı, bakım verme ve koruyuculukla ilişkili beden duruşları daha belirgin hâle gelmektedir. Örneğin Fırıldak Ailesi afişinde erkek karakterin kılıç, mücadele ve liderlik üzerinden güçlü bir biçimde sunulmasına karşılık kadın karakterin bebekle birlikte annelik, bakım ve koruyuculuk bağlamında görünür kılınması, aynı kompozisyon içerisinde farklı toplumsal cinsiyet rollerinin nasıl görselleştirilebildiğini göstermektedir. Bununla birlikte erkek karakterin mizahi ve savunmasız bir görünümle de sunulması, afişlerdeki erkeklik temsiline her durumda bütünüyle idealize edilmediğini göstermesi bakımından önemlidir. Bu durum, toplumsal cinsiyet temsillerinin yalnızca kalıp yargıları yeniden üreten değil, kimi zaman onları kısmen kıran ya da dönüştüren görsel unsurları da içerebildiğine işaret etmektedir.

Renk kullanımı açısından elde edilen bulgular da tek başına ele alınmamalıdır. Araştırmada erkek karakterlerde mavi, sarı, kırmızı, siyah ve turuncu; kız ve kadın karakterlerde ise pembe ve mor gibi renklerin öne çıktığı görülmekle birlikte, aynı renklerin farklı afişlerde ve farklı cinsiyetteki karakterlerde farklı anlam ilişkileri içerisinde kullanılabildiği belirlenmiştir. Bu nedenle renklerin doğrudan ve değişmez biçimde bir cinsiyeti temsil ettiği sonucuna ulaşmak yerine, rengin karakterin beden dili, konumu, eylemi, kostümü ve kompozisyon içerisindeki işleviyle birlikte değerlendirilmesi daha anlamlıdır. Çalışmada da renk çözümlemesinin temelini tek başına renk adları değil, renklerin diğer görsel göstergelerle birlikte karakterlerin görünürlüğünü ve anlatısal rolünü nasıl desteklediği oluşturmaktadır. Bu bağlamda örneğin kırmızının bir erkek karakterde mücadele ve enerjiyle ilişkilendirilmesi, yalnızca rengin kendisinden değil, karakterin hareketi, beden duruşu ve anlatı içerisindeki işleviyle birlikte oluşturduğu anlam bütünlüğünden kaynaklanmaktadır.

Araştırmada ortaya çıkan genel örüntü, çocuklara yönelik medya ürünlerinde erkek karakterlerin daha görünür, etkin ve yönlendirici olarak temsil edildiğini ortaya koyan çalışmalarla örtüşmektedir (Ahmed ve Wahab, 2014; Zor ve Bulut, 2020). Aygel (2022) de çocuk animasyon film afişlerinde kız ve kadın karakterlerin erkek karakterlere göre daha geri planda kaldığını; erkek karakterlerin güç ve macera, kadın karakterlerin ise korunma ihtiyacı ve bakım verme gibi geleneksel rollerle ilişkilendirildiğini belirlemiştir. Bu benzerlik, toplumsal cinsiyetle ilişkili bazı görsel örüntülerin farklı yapımlarda ve farklı kültürel üretim ortamlarında tekrar edebildiğini düşündürmektedir. Bununla birlikte mevcut araştırmanın bulguları Aygel'in (2022) çalışmasıyla bütünüyle örtüşmemektedir. İki araştırmada ortak olarak incelenen Ayas afişi bu açıdan dikkat çekicidir. Aygel (2022) söz konusu afişte toplumsal cinsiyetçi bir gösterge belirlemezken, bu araştırmada karakterlerin sayısal dağılımı, merkez ve arka plan ilişkileri, beden duruşları, hareket biçimleri ve renk kullanımları birlikte değerlendirildiğinde toplumsal cinsiyet kalıplarıyla ilişkilendirilebilecek göstergeler belirlenmiştir. Bu farklılık, aynı görsel materyalin hangi göstergelerin birlikte ele alındığına ve çözümlemenin hangi boyutlar üzerinden

yürütüldüğüne bağlı olarak farklı anlam katmanlarının görünür hâle gelebileceğini göstermektedir.

Araştırmada geleneksel toplumsal cinsiyet kodlarıyla örtüşen örüntüler baskın olmakla birlikte, bu örüntüleri kısmen dönüştüren veya karmaşıklaştıran temsiller de bulunmaktadır. Bazı kız karakterlerin hareket hâlinde ve görünür konumda bulunması ya da bazı erkek karakterlerin korku, tedirginlik, mizah ve savunmasızlıkla temsil edilmesi, toplumsal cinsiyet kodlarının afişlerde mutlak ve değişmez biçimde kurulmadığını göstermektedir. Bu nedenle çalışma, incelenen afişlerde toplumsal cinsiyet temsillerini “var/yok” ikiliğinden çok, geleneksel kalıpların hangi görsel göstergeler aracılığıyla sürdürüldüğü, dönüştürüldüğü veya kısmen aşındırıldığı üzerinden değerlendirmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türk yapımı animasyon film afişlerinde toplumsal cinsiyet temsillerinin hangi görsel göstergeler aracılığıyla kurulduğunun incelendiği bu araştırmada, beş adet Türk yapımı animasyon film afişi göstergebilimsel yöntem aracılığıyla analiz edilmiştir. Bu doğrultuda afişlerde toplumsal cinsiyete ilişkin kalıp yargıların bulunup bulunmadığı ve söz konusu temsillerin renk, kostüm, fiziksel görünüm, beden dili, karakterlerin kompozisyon içerisindeki konumları ve perspektif gibi görsel göstergeler üzerinden nasıl oluşturulduğu değerlendirilmiştir.

Kostüm renkleri, karakterlerin fiziksel görünümeleri, duruşları ve kompozisyon içerisindeki konumları dikkate alındığında, toplumsal cinsiyete yönelik algının erkek ve kadın karakterlerin temsil biçimlerine yansıtıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

İncelenen afişlerin tamamında ana karakter olarak erkek figürlerin kullanıldığı, kadın figürlerin ise sayıca daha az olduğu belirlenmiştir. Kadın figürün ana karakter olarak yer aldığı herhangi bir afişe rastlanılmamıştır. Perspektif açısından değerlendirildiğinde erkek figürlerin çoğunlukla ön planda, kadın figürlerin ise genellikle arka planda ve yardımcı karakter konumunda tasarlandığı görülmektedir.

Karakterlerin kostüm renklerinde de toplumsal cinsiyete ilişkin farklılaşmalar dikkati çekmektedir. Erkek figürlerde genellikle düzen, organizasyon, uzlaşma, işbirliği, hareket, canlılık, enerji, mücadele, hareket, heyecan, cesaret, güç, üstünlük, cesaret, özgüven ve kurtarıcılık gibi anlamlarla ilişkilendirilen mavi, sarı, siyah, kırmızı ve turuncu gibi renkler ağırlıklı olarak kullanılırken; kız figürlerde nezaket ve sakinlikle ilişkilendirilen pembe ve mor renklerin tercih edildiği görülmüştür. Araştırmada elde edilen bu bulgular, Aygel’in (2022) dışı karakterlerin erkek karakterlere göre daha geri planda konumlandırıldığı, kıyafetlerinde çoğunlukla pembe rengin kullanıldığı, erkek karakterlerde ise mavi ve turuncu renklerin öne çıktığı yönündeki bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Afişlerde karakterlerin beden dili ve yüz ifadeleri incelendiğinde ise erkek figürlerin sert, kararlı ve afacan bir görünüş sergiledikleri; kadın figürlerin ise daha tedirgin ve çekingen

bir duruşla temsil edildikleri görülmektedir. Bu bulgular, erkek karakterlerin daha aktif, güçlü ve yönlendirici; kadın karakterlerin ise daha geri planda ve çekingen özelliklerle görselleştirildiğini ortaya koymaktadır.

Çalışmadan elde edilen bulgular ışığında tasarım yapılacak afişlerle ilgili olarak aşağıdaki öneriler sunulmaktadır.

1. Perspektif açıdan erkek figürler ile kadın figürlerin eşit oranda ve büyüklükte tasarlanması,
2. Sayı bakımından erkek ve kadın figürlerin eşit olarak yer alması,
3. Afacanlık, cesaret, güç, merak, özgüven gibi anlamlar taşıyan renklerin kadın figürler içinde kullanılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Ahmed, S. and Wahab, J. A. (2014). Animation and socialization process: Gender role portrayal on cartoon network. *Asian Social Science*, 10(3), 44. <http://dx.doi.org/10.5539/ass.v10n3p44>
- Arslan, A. (2004). Medyanın birey, toplum ve kültür üzerine etkileri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-11.
- Aydın, S. N., ve Ege, Ö. (2022). Türkiye sinema afişleri üzerine göstergebilimsel bir inceleme: Pelin Esmer film afişleri. *Sanat ve Tasarım Dergisi* (29), 67-94. <https://doi.org/10.18603/sanatvetasarim.1137908>
- Aygel, G. (2022). Çocuk animasyon film afişlerinde toplumsal cinsiyet rollerinin göstergebilimsel açıdan incelenmesi (Tez no. 727249) [Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Çiçek, M. (2014). Dilbilim/göstergebilim ayrımında gösterge türleri üzerine. İçinde A. Güneş (Ed.), *İletişim araştırmalarında göstergebilim* (ss. 209–238). Sebat Ofset Matbaacılık.
- Demir, R. (2021). “Kötü Kedi Şerafettin” animasyon filminin toplumsal cinsiyet bağlamında çözülmesi. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 14(33), 146-161. <https://doi.org/10.12981/mahder.873315>
- Dökmen, Z. Y. (2010). *Toplumsal Cinsiyet*. Remzi kitabevi.
- Durutürk, B. (2020). Toplumsal cinsiyet rollerinin “şifreleme-deşifreleme” kuramı üzerinden değerlendirilmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24(1), 53-64.
- Fiske, J. (2003). *İletişim çalışmalarına giriş* (S. İrvan, Çev.). Bilim ve Sanat Yayınları
- Goffman, E. (1979). *Gender advertisements*. Harvard University Press.
- Guiraud, P. (1994). *Göstergebilim* (M. Yalçın, Çev.). İmge Kitabevi.

- Güneş, A. (2012). Çağdaş bir çözümleme yöntemi: Göstergebilim. *Humanities Sciences*, 7(2), 31-43. <https://doi.org/10.12739/10.12739>.
- Kaya, N. and Epps, H. H. (2004). Relationship between color and emotion: A study of college students. *College Student Journal*, 38(3), 396–405.
- Leaper, C., and Friedman, C. K. (2007). The socialization of gender. In J. E. Grusec & P. D. Hastings (Eds.), *Handbook of socialization: Theory and research* (pp. 561–587). Guilford Press.
- Mitchell, J. and Oakley, A. (1992). *Kadın ve Eşitlik*. (F. Berktaş, Çev.). Pencere.
- Muratoğlu Pehlivan, B. (2019). Toplumsal cinsiyet rolleri açısından Türk çizgi filmlerinde anne ve baba temsili üzerine bir çalışma. *Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 1(2), 15-27.
- Mutlu, E. (2004). *İletişim Sözlüğü*. Bilim ve Sanat Yayınları.
- O'Connor, C. and Joffe, H. (2020) Intercoder Reliability in Qualitative Research: Debates and Practical Guidelines. *International Journal of Qualitative Methods*, 19, 1-13. <https://doi.org/10.1177/1609406919899220>
- Özdemir, T. (2005). Tasarımda Renk Seçimini Etkileyen Kriterler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 391-401.
- Pınarbaş, Y. (2017). Sanatta imgenin temsil niteliği ve toplum. *Görünüm Kocaeli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 2(3), 20-27.
- Rıfat, M. (2014). *Göstergebilimin ABC'si*. Say Yayınları.
- Seçgin, F., ve Tural, A. (2011). Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. *Education Sciences*, 6(4), 2446-2458.
- Seçgin, F., ve Kurnaz, Ş. (2015). Sosyal bilgiler dersinde toplumsal cinsiyet etkinliklerinin öğrencilerin algı ve tutumlarına etkisi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, (5), 24-38.
- Seçgin, F., ve Tural, A. (2020). The Relationship between Prospective Social Studies Teachers' Attitudes towards Gender Roles and Entrepreneurship Levels. *International Journal of Education and Literacy Studies*, 8(4), 64-73. <http://dx.doi.org/10.7575/aiac.ijels.v.8n.4p.64>.
- Seçgin, F. (2021). Kalıp Yargı ve Ön Yargıyı Fark Etme Becerisine Yönelik Kazanımların Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenme Alanları Ve Ders Kitaplarına Yansımaları. *The Journal of Social Sciences*, 50, 190-208. <http://dx.doi.org/10.29228/SOBIDER.49405>
- Söylemez, Y. (2015). Görsel iletişimde çocuk afişlerinin hedef kitle üzerindeki etkisi. (Tez no. 424958) [Yüksek lisans tezi, Arel Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

- Şenler, F. (2005). Animasyon tarihi, teknikleri ve Türkiye’deki yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*(3), 99-114.
- Vardar, B. (2001). *Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri*. Multilingual Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zaheen, B. and Khan, M. A. (2019). Children, gender and television: An analysis of heavy viewers' behaviour regarding gender-specific roles and characteristics. *Global Regional Review*, 4(2), 364-374. [http://dx.doi.org/ 10.31703/grr.2019\(IV-II\).39](http://dx.doi.org/10.31703/grr.2019(IV-II).39).
- Zor, İ. ve Bulut, S. (2020). Toplumsal cinsiyet kavramına animasyon filmleriyle bakmak: Buz devri, Shrek ve Winx club: Kayıp krallığın sırrı örnekleri. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 58-69. <https://doi.org/10.36362/gumus.625762>.

EXTENDED ABSTRACT

Purpose: Visual media play an important role in the construction and circulation of cultural meanings related to gender. Children’s animated films and their promotional materials may shape how young audiences encounter gender-related representations. Posters convey meaning not only through the characters they include but also through compositional elements such as size, positioning, color, gaze, body posture, movement, and visual hierarchy.

The purpose of this study is to examine whether visual indicators related to gender are present in selected Turkish children’s animated film posters and, where such indicators are identified, to determine how they are manifested through a semiotic method. The study focuses specifically on Turkish productions and evaluates gender representation through multiple visual indicators, including relative size, centrality, foreground–background relations, body language, gaze direction, movement, color use, and narrative roles. It also contributes to the literature by examining Turkish animated film posters that were not included in previous studies and by offering a different interpretation of Ayas (2013), which was also analyzed by Aygel (2022).

Method: The study was conducted within a qualitative research framework and employed semiotic analysis. The study group consisted of five main promotional posters of Turkish children’s animated films released between 2013 and 2019. The posters were selected through criterion sampling. The criteria included being a Turkish production, targeting child audiences, being released between 2013 and 2019, having an accessible main promotional poster from an official or reliable digital source, and including human or human-like characters suitable for gender analysis. The posters were Ayas (2013), Evliya Çelebi: Ölümsüzlük Suyu (2013), Fırıldak Ailesi (2017), Rafadan Tayfa: Dehliz Macerası (2018), and Bulmaca Kulesi: Dev Kuşun Gizemi (2019).

The posters were analyzed in terms of sign, signifier, signified, and connotative meaning. First, directly observable elements such as characters, objects, colors, positions, gaze directions, and movements were described at the denotative level. Second, the relationships among these elements and their possible gender-related connotations were interpreted. Characters' relative size, proximity to the center, foreground or background position, gaze direction, body posture, movement, color use, and narrative role were evaluated together. Characters were considered visually central when they met at least three criteria related to size, centrality, foreground position, visual distinction, and initiation or direction of action. Smaller, peripheral, background, partially obscured, or mainly observing characters were evaluated as visually secondary.

Color was treated as one of several visual indicators rather than as a fixed marker of gender. Colors were interpreted in relation to tone, saturation, brightness, contrast, composition, costume use, body language, positioning, and narrative role. The posters were independently examined by two researchers, and differences were discussed until consensus was reached.

Findings: The findings show that gender-related visual patterns in the five posters are constructed through multiple and interconnected elements. Male characters generally occupy more visible, central, and active positions. They are frequently placed in the foreground, represented as initiating or directing movement, and associated with action, struggle, power, courage, and leadership. In contrast, girls and women tend to have more limited visual prominence and are more often placed in the background or represented through relational roles such as caregiving, protection, helping, and support.

Across the posters, male characters were used as main characters, while female figures were fewer in number and no poster featured a female character as the main character. Body language and action patterns also reinforced these differences. Male characters were more often associated with movement, decisiveness, struggle, exploration, and direction, whereas female characters were more frequently represented through anxiety, hesitation, caregiving, protection, or help-seeking. However, these patterns were not entirely uniform. Some girl characters appeared in visible and active positions, while some male characters were associated with fear, anxiety, humor, or vulnerability. Thus, gender codes were not reproduced in an absolute or unchanging way across all posters.

Color use also contributed to gender-related meanings, but its significance emerged through interaction with other visual elements rather than from color alone. Blue, yellow, red, black, and orange were frequently used for male characters in contexts associated with movement, struggle, power, and courage, while pink and purple appeared more prominently in some female representations. However, the same colors could acquire different meanings depending on posture, action, position, and narrative function.

Results and Discussion:

The overall pattern identified in this study is consistent with previous studies reporting that male characters in children's media are often represented as more visible, active, and directive (Ahmed and Wahab, 2014; Zor and Bulut, 2020). Similarly, Aygel (2022)

reported that girls and women in children's animated film posters were generally less prominent than male characters and that male characters were more frequently associated with power and adventure, whereas female characters were linked with protection and caregiving.

However, the findings do not completely overlap with Aygel (2022). One important point of divergence concerns the poster of *Ayas*. While Aygel (2022) did not identify a sexist indicator in this poster, the present study identified visual elements associated with traditional gender patterns when character distribution, centrality, foreground-background relations, body posture, movement, and color use were considered together. This difference indicates that the interpretation of the same visual material may vary depending on which indicators are examined and how they are evaluated in relation to one another.

The main contribution of the study lies in approaching gender representation as a visual hierarchy constructed through multiple interacting indicators. Rather than reducing gender representation to the number of male and female figures or to color preferences, the study demonstrates that compositional position, relative size, visibility, body language, movement, gaze, and narrative function collectively contribute to gender-related meanings. Overall, traditional gender codes are dominant in the selected posters, particularly in terms of visibility, centrality, action, and narrative agency. Nevertheless, representations that partly depart from these patterns show that gender constructions are not entirely homogeneous. Future poster designs may therefore benefit from more balanced visual positioning of male and female characters and greater diversity in narrative roles.

Çıkar Çatışması Bildirimi: Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek/Finansman Bilgileri: Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Yapay Zekâ Kullanımı Bildirimi: Bu araştırmada, metindeki bazı cümlelerin yalnızca Türkçe dil ve anlatım bakımından düzenlenmesinde ChatGpt yapay zekâ aracından yararlanılmıştır.